

नेपाल सरकार
शिक्षक सेवा आयोग
माध्यमिक शिक्षकको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम, २०७५

यस पाठ्यक्रमलाई दुई भागमा बाँडिएको छ ।

- १ .लिखित परीक्षा -पूर्णाङ्क १००
२ .अन्तर्वार्ता - पूर्णाङ्क २५

उत्तीर्णाङ्क : ४०

लिखित परीक्षा योजना

खण्ड	विषय	परीक्षा प्रणाली	अङ्क भार	प्रश्न सङ्ख्या	समय
(क)	शिक्षासम्बन्धी : आधारभूत ज्ञान, पाठ्यक्रम तथा शिक्षण विधि र प्रविधि	वस्तुगत / बहुवैकल्पिक	४०	४० X १	४५ मिनेट
(ख)	सम्बन्धित विषयवस्तुको ज्ञान	विषयगत	६०	६ X १०	२ घण्टा १५ मिनेट
जम्मा			१००	४६	३ घण्टा

द्रष्टव्य :

- वस्तुगत प्रश्न र विषयगत प्रश्न अर्थात् (खण्ड क) र (खण्ड ख) का उत्तरपानाहरु अलग अलग हुने छन् ।
- वस्तुगत परीक्षाको लागि ४५ मिनेट र विषयगत परीक्षाको लागि २ घण्टा १५ मिनेटको समय निर्धारण गरिएको छ ।
- वस्तुगत र विषयगत परीक्षा लगातार सञ्चालन हुने छ ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम अङ्ग्रेजी वा नेपाली वा दुवै भाषा हुने छ । भाषा विषयहरूका हकमा सम्बन्धित भाषामा नै उत्तर दिनुपर्नेछ ।
- यो पाठ्यक्रम २०७५ साल जेठ ५ गते पश्चात् लिइने परीक्षामा लागू हुने छ ।

नेपाल सरकार
शिक्षक सेवा आयोग
माध्यमिक शिक्षकको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम, २०७४
खण्ड - (क) शिक्षासम्बन्धी : आधारभूत ज्ञान, पाठ्यक्रम तथा शिक्षण विधि र प्रविधि - अङ्क ४०
(सबै विषयका लागि अनिवार्य)

१ शिक्षासम्बन्धी सामान्य जानकारी

- १.१ नेपालको शैक्षिक इतिहास
- १.२ नेपालको शिक्षाको तहगत संरचना
- १.३ नेपालको वर्तमान विद्यालय शिक्षाको प्रकार : साधारण, संस्कृत, प्राविधिक तथा व्यावसायिक, खुला तथा वैकल्पिक शिक्षा, धार्मिक र विशेष शिक्षा
- १.४ शिक्षाका राष्ट्रिय तथा तहगत उद्देश्य/सक्षमताहरू
- १.५ गुणस्तरीय शिक्षा
- १.६ शैक्षिक तथ्याङ्क सङ्कलन, विश्लेषण, सम्प्रेषण र प्रयोग
- १.७ सार्क मुलुकहरू तथा जापान, दक्षिण कोरिया, सिङ्गापुर, फिनल्यान्ड र चीनको शैक्षिक नीति र संरचना
- १.८ शिक्षासम्बन्धी समसामयिक विषयवस्तुहरू

२ शिक्षासम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रम

- २.१ सबैका लागि शिक्षासम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजना (सन् २००१-२०१५)
- २.२ सबैका लागि शिक्षा कार्यक्रम (सन् २००४-२००९) : उद्देश्य तथा उपलब्धि
- २.३ विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम (२०६६-२०७२) को उपलब्धि
- २.४ विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम (२०७३-२०७९) : उद्देश्य तथा कार्यक्रम
- २.५ सहस्राब्दी विकास लक्ष्य तथा प्रगति
- २.६ इन्चोन घोषणा र दिगो विकासका लागि शिक्षा
- २.७ विद्यालय क्षेत्र विकास योजना
- २.८ राष्ट्रिय प्रारम्भिक कक्षा पढाइ कार्यक्रम (NEGRP)
- २.९ चालु आवधिक योजनामा शिक्षा
- २.१० चालु आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रममा शिक्षा

३ शिक्षासम्बन्धी विभिन्न आयोग तथा समितिका प्रतिवेदनहरू

- ३.१ राष्ट्रिय शिक्षा योजना आयोगको प्रतिवेदन, २०११
- ३.२ सर्वाङ्गीण राष्ट्रिय शिक्षा समितिको प्रतिवेदन, २०१८
- ३.३ राष्ट्रिय शिक्षा पद्धतिको योजना २०२८-२०३२
- ३.४ राष्ट्रिय शिक्षा आयोगको प्रतिवेदन, २०४९
- ३.५ उच्चस्तरीय राष्ट्रिय शिक्षा आयोगको प्रतिवेदन, २०५५
- ३.६ शिक्षासम्बन्धी उच्चस्तरीय कार्य समितिको प्रतिवेदन, २०५८

४ शिक्षासम्बन्धी राष्ट्रिय नीतिहरू

- ४.१ शिक्षा नीतिको परिचय र शैक्षिक नीतिको आवश्यकता
- ४.२ खुला तथा दुर शिक्षा नीति
- ४.३ अनौपचारिक शिक्षा नीति
- ४.४ प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा एवम् तालिम नीति
- ४.५ शिक्षक तालिम नीति
- ४.६ उच्च शिक्षा नीति

५ शिक्षाका नवीनतम चिन्तन

- ५.१ सामाजिक न्याय र शिक्षा
- ५.२ अधिकारमा आधारित शिक्षाको अवधारणा
- ५.३ बालअधिकारको अवधारणा
- ५.४ बालमैत्री विद्यालय : अवधारणा, मापदण्ड र सूचकहरू
- ५.५ बाल अधिकार महासन्धि, १९८९ (शिक्षा सम्बन्धी)
- ५.६ बालअधिकारका लागि भएका राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रयासहरू
- ५.७ विद्यालय शान्ति क्षेत्र
- ५.८ लैङ्गिक समता र समानता
- ५.९ समाहित शिक्षा र शिक्षामा समावेशीकरण
- ५.१० विद्यालय शान्ति क्षेत्रको अवधारणा
- ५.११ प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा
- ५.१२ शिक्षण सिकाइमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधि
- ५.१३ साधारण तथा प्राविधिक सिप (soft and hard skill)
- ५.१४ जीवन पर्यन्त सिकाइ र जीवनोपयोगी सिप (life long learning and life skill)
- ५.१५ शिक्षक सक्षमताहरू
- ५.१६ शिक्षक शिक्षा र तालिम
- ५.१७ अभिभावक शिक्षा

६ विद्यालय तहको पाठ्यक्रम र मूल्याङ्कन

- ६.१ पाठ्यक्रमको अवधारणा, निर्माण प्रक्रिया, पाठ्यक्रम निर्माणमा प्रभाव पार्ने तत्त्वहरू
- ६.२ विद्यालय तहको पाठ्यक्रम ढाँचा
- ६.३ नेपालमा विद्यालय तहको पाठ्यक्रम विकास क्रम र वर्तमान अभ्यास
- ६.४ दूर तथा खुला सिकाइ र अनौपचारिक शिक्षाको पाठ्यक्रम
- ६.५ माध्यमिक तहको पाठ्य पुस्तक तथा सन्दर्भ सामग्रीहरूको विकास तथा प्रयोग
- ६.६ शिक्षण सिकाइमा निर्माणात्मक र निर्णयात्मक मूल्याङ्कन
- ६.७ मूल्याङ्कन प्रक्रियामा विशिष्टीकरण तालिकाको प्रयोग
- ६.८ परीक्षाको विश्वासनियता र वैधता

- ६.९ प्रश्नपत्र र उत्तरकुञ्जिका निर्माण र प्रयोग
- ६.१० नतिजा विश्लेषण
- ६.११ निरन्तर मूल्याङ्कन प्रणाली
- ६.१२ अक्षराङ्कन पद्धति
- ६.१३ राष्ट्रिय पाठ्यक्रमको प्रारूप (परिमार्जनसहित), २०६३
- ६.१४ बहुभाषिक शिक्षा
- ६.१५ स्थानीय पाठ्यक्रम
- ६.१६ राष्ट्रिय विद्यार्थी उपलब्धि परीक्षण (NASA) प्रतिवेदनहरू

७ शैक्षिक योजना र कार्यान्वयन संयन्त्र

- ७.१ वार्षिक कार्य योजना, दैनिक, एकाइ तथा वार्षिक शैक्षणिक योजना निर्माण र कार्यान्वयन
- ७.२ विद्यालय विकास प्रस्ताव
- ७.३ विद्यालय सुधार योजना, गाउँ/नगर तथा जिल्ला स्तरीय शिक्षा योजना निर्माण र कार्यान्वयन
- ७.४ विद्यालय विकासमा स्थानीय सरकार/निकाय, गैर सरकारी र समुदायमा आधारित संस्थाहरूको भूमिका
- ७.५ शिक्षा मन्त्रालय र यस मातहतका निकायहरूको संरचना र कार्यक्षेत्र

८ बाल मनोविज्ञान र सिकाइ

- ८.१ बाल मनोविज्ञानको अवधारणा
- ८.२ बाल विकासको परिचय, वृद्धि र विकास
- ८.३ प्रारम्भिक बालविकासको अवधारणा र अभ्यास
- ८.४ किशोर अवस्थाको परिचय र विकासात्मक पक्षहरू र सिकाइसँग सम्बन्धित विशेषताहरू
- ८.५ सिकाइको नवीनतम् अवधारणा
- ८.६ सिकाइमा प्रभाव पार्ने तत्त्वहरू
- ८.७ उत्प्रेरणाका सिद्धान्तहरू र विद्यार्थीहरूमा उत्प्रेरणा जगाउने उपायहरू

९ विद्यालय सुशासन र शैक्षिक व्यवस्थापन

- ९.१ विद्यालय सुशासन (school governance)
 - ९.१.१ विद्यालय सुशासनको अवधारणा
 - ९.१.२ केन्द्रीकृत तथा विकेन्द्रित विद्यालय सुशासन
 - ९.१.३ शैक्षिक नेतृत्वको अवधारणा र प्रयोग
 - ९.१.४ विद्यालय सिकाइ सङ्गठन
 - ९.१.५ सङ्घीयतामा शिक्षा
 - ९.१.६ सामाजिक परीक्षण
- ९.२ शैक्षिक व्यवस्थापन
 - ९.२.१ शैक्षिक व्यवस्थापनको परिचय र सिद्धान्त
 - ९.२.२ सहभागितात्मक व्यवस्थापन
 - ९.२.३ विद्यालय व्यवस्थापनमा उत्तरदायित्व, जवाफदेहिता र सहभागिता
 - ९.२.४ स्वव्यवस्थापन, द्वन्द्व व्यवस्थापन, विपत् व्यवस्थापन र समय व्यवस्थापन
 - ९.२.५ शिक्षक व्यवस्थापन र पेसागत विकास
- ९.३ कक्षाकोठा व्यवस्थापन र शिक्षण

- ९.३.१ कक्षा कोठा व्यवस्थापनको अवधारणा र आधुनिक कक्षाकोठा व्यवस्थापन
- ९.३.२ उपचारात्मक शिक्षण पद्धति
- ९.३.३ विविधता व्यवस्थापन : भाषिक, सामाजिक, सिकाइ क्षमता, बौद्धिकता, शारीरिक तथा मानसिक अवस्था
- ९.३.४ शैक्षणिक सङ्गठन : कक्षा शिक्षण, बहुकक्षा शिक्षण, विषय शिक्षण र बहुकक्षा बहुस्तर (MGML) शिक्षण
- ९.३.५ विद्यार्थी केन्द्रित र शिक्षक केन्द्रित शिक्षण विधिहरू र तीनको प्रयोग
- ९.३.६ प्रभावकारी शिक्षण सिकाइका लागि समसामयिक रणनीतिहरू : समालोचनात्मक चिन्तन, परियोजनामा आधारित सिकाइ र समस्यामा आधारित सिकाइ
- ९.३.७ शिक्षण सिकाइमा परियोजना कार्य, कार्यमूलक अनुसन्धान र घटना/मामला अध्ययन

१०. नेपालको संविधान र ऐन नियमहरू

- १०.१ नेपालको संविधान : भाग १ देखि ५ सम्म
- १०.२ शिक्षा ऐन (आठौँ संशोधनसहित), २०२८ र शिक्षा नियमावली (संशोधनसहित), २०५९
- १०.३ शिक्षक सेवा आयोग नियमावली (संशोधनसहित), २०५७
- १०.४ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद् ऐन (संशोधनसहित), २०४५

वस्तुगत प्रश्न योजना (Specification Grid)

एकाइ	एकाइको नाम	प्रश्न सङ्ख्या
१.	शिक्षासम्बन्धी सामान्य जानकारी	४
२.	शिक्षासम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रम	४
३.	शिक्षासम्बन्धी विभिन्न आयोग तथा समितिका प्रतिवेदनहरू	३
४.	शिक्षासम्बन्धी राष्ट्रिय नीतिहरू	३
५.	शिक्षाका नवीनतम चिन्तन	५
६.	विद्यालय तहको पाठ्यक्रम र मूल्याङ्कन	५
७.	शैक्षिक योजना र कार्यान्वयन संयन्त्र	३
८.	बाल मनोविज्ञान र सिकाइ	३
९.	विद्यालय सुशासन र शैक्षिक व्यवस्थापन	५
१०.	नेपालको संविधान र ऐन नियमहरू	५
जम्मा		४०